

BERT FRANSSEN

'Er moet een actieve, waakzame instantie zijn die de gemeenten op de vingers tikt'

Symposium over decentralisatie

'Het is zeer kwalijk dat in de nieuwe Monumentenwet gemeenten een sloopvergunning kunnen afgeven.' Op het symposium in Zutphen, dat parallel liep aan de Vakbeurs Restauratie, een novum in de restauratiewereld, over decentralisatie, is dit één van de meningen. Maar er zijn ook voorstanders van vergaande decentralisatie. 'Als er zoals in het huidige systeem op landelijk niveau fouten worden gemaakt heeft dat per definitie veel ernstiger gevolgen dan als een gemeente een fout maakt.'

Partnerschap bij de monumentenzorg, dat moet het onderwerp van het symposium zijn. De folder die bij het gebeuren hoort omschrijft het als de 'gedachte, dat de verschillende bestuurslagen (rijk, provincie, gemeente) zich in het beleid meer moeten laten inspireren door de wijze waarop zij in onderlinge samenwerking beleidsproblemen kunnen aanpakken.' Het is geen lokkende titel voor een symposium, maar het PvdA-kamerlid dr. W. A. de Pree is op de bijeenkomst uitgenodigd om het begrip verder inhoud te geven en doet dat, het dient gezegd, in een boeiend betoog. Hij onderscheidt drie vormen van partnerschap.

Op de eerste plaats is er de relatie tussen monumentenzorg en een aantal andere beleidsterreinen. Het isolement van monumentenzorg is langzamerhand doorbroken, het is geen hobby meer van een paar mensen, geen franje meer. Er is onder meer een relatie tussen monumentenzorg en de economie. 'Uit onderzoek blijkt, dat buitenlanders vooral naar ons land komen vanwege de steden. Die ontlenuen hun aantrekkingskracht voor een belangrijk deel aan hun monumenten.' Er is ook een relatie tussen monumentenzorg en stads- en dorpsvernieuwing. Meer dan vroeger is er oog voor de functie van monumenten. De Pree is ervan overtuigd, dat dank zij monumentenzorg een heleboel vakmanschap in stand gehouden wordt, waar men van pro-

fiteert bij het renoveren en onderhouden van woningen.

Een tweede vorm van partnerschap is die tussen overheden. Tot dusverre is de monumentenzorg centralistisch geregeld, maar dat vindt hij niet meer passen in de huidige bestuursopvattingen. 'Het is juist, dat de monumentenzorg allereerst bij de gemeente berust. Ik ben me ervan bewust dat veel mensen in de zaal niet direct staan te juichen. Maar waarom eigenlijk niet? Het locale bestuur is toch niks minder dan de landelijke overheid? Als er fouten gemaakt worden op landelijk niveau, heeft dat per definitie veel ernstiger gevolgen dan op plaatselijk niveau! Trouwens, de angst dat de gemeenten het niet goed zullen doen lijkt volgens onderzoek niet gerechtvaardigd te zijn.'

Dat de rol van de provincie in de nieuwe Monumentenwet sterk wordt uitgehouden lijkt De Pree niet zo verstandig. Alleen zakelijk gezien al niet: 'De provincies besteden per jaar 30 miljoen aan monumentenzorg. We moeten het niet te gemakkelijk maken om daar verandering in te brengen!'

Partnerschap is er tenslotte tussen overheid en particulier initiatief. Partnerschap is geen utopie, vindt De Pree. Het bestaat al, wat hij in zijn betoog ook heeft aangegeven, al willen we steeds meer.

Centrale voorzieningen gewenst?

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg heeft door de universiteit van Nijmegen een onderzoek laten verrichten over de vraag: vinden betrokkenen een centrale instelling als de Rijksdienst eigenlijk wel gewenst? Over de 'moed' om zo'n onderzoek te laten doen wordt de dienst tot vervelens toe gecompimenteerd: het zou de eerste keer in de wereldgeschiedenis zijn etc. en ook wordt niet uiteengezet waarom het dan wel zo moedig zou zijn. Enfin, dr. N. J. M. Nelissen van de universiteit van Nijmegen, de onderzoeksleider, neemt het woord. Ik ga er eens goed voor zitten, maar de lezing valt een beetje tegen. Nelissen neemt heel veel tijd voor de achtergronden van het onderzoek, vervolgens nog meer voor de onderzoeksopzet. Dat alles aan de hand van lichtbeelden, waarin alles detail na detail vermeld is. Tenslotte komt hij aan de conclusies toe.

Ze zijn te vinden in het boekje 'Monu-

Het standje van de Stichting vakgroep restauratie van de Delftse universiteit

mentenzorg; centrale voorzieningen gewenst?', Staatsuitgeverij. Het is de neerslag van een onderzoek bij een lange stoet van

Eerste vakbeurs 'Restauratie '87' een succes

De eerste vakbeurs voor herstel en behoud van gebouwen, (natuur)monumenten, kunstwerken, boeken en archieven Restauratie '87, die op 8 en 9 april j.l. in de Hanzehal te Zutphen werd gehouden, is een succes geworden. Ruim 2.500 vakbezoekers uit binnen- en buitenland namen geïnteresseerd kennis van het zeer kwalitatieve aanbod aan producten en diensten van de 70 deelnemende bedrijven en instellingen op de vakbeurs.

Naast een zeer gericht vakpubliek uit ons eigen land was de belangstelling vanuit België opmerkelijk groot.

Vrijwel alle deelnemers hebben wederom gereserveerd voor de volgende vakbeurs Restauratie '88, die gehouden zal worden op 13 en 14 april 1988 in de Hanzehal te Zutphen.

Gezien het grote aantal reserveringen, dat reeds tijdens de beurs vanuit binnen- maar zeker ook vanuit het buitenland is binnengekomen, kan worden vastgesteld dat de volgende vakbeurs niet alleen veel uitgebreider, maar ook in belangrijke mate internationaler van opzet zal zijn.

Inlichtingen en reserveringen: 05750-15100.

Handelaars in antieke bouwmaterialen waren ook van de partij

overheids- en particuliere instellingen, onder andere Heemschut.

De doelgroepen van de RDMZ pleiten vrijwel zonder uitzondering voor centrale voorzieningen voor de monumentenzorg. En wel op een breed terrein, te uitvoerig om op te schrijven. Er moet een centraal instituut zijn, dat echter niet identiek aan de huidige RDMZ hoeft te zijn. Er is overigens grote overeenkomst tussen de opvattingen van de RDMZ en de doelgroepen over de toekomstige taak. Toch is er kritiek op de RDMZ. Het beeld dat de doelgroepen van deze rijksinstelling hebben noemt Nelissen 'licht negatief'. De dienst is niet altijd even klantgericht en klantvriendelijk, het tempo vaak langzaam, er is bureaucratie, de toegankelijkheid laat te wensen over.

Diskussie

Tijdens een forumdiskussie keren sommige sprekers uit de zaal zich vierkant tegen decentralisatie. Zoals een mevrouw uit Velsen. Haar particuliere organisatie krijgt geen voet meer aan de grond sinds de komst van een gemeentelijke monumentencommissie. Maar individuele gevallen geven zelden een aanwijzing over hoe het landelijk moet: elk systeem zal hier en daar wel falen. In die zin reageerde kamerlid De Pree op het geval-Velsen: 'Het zal hier en daar wel eens fout gaan. Maar is alles koek en ei bij een centralistisch model? Eén oplossing heb ik voor u: bij de volgende verkiezingen zorgen dat er een andere gemeenteraad komt.'

Voor mij blijft het devies: bevoegdheden moeten in principe gelegd worden bij het laagste niveau. Pas waar dat niet kan moeten ze terecht komen bij een hoger trapje. Vergeet ook niet dat de lagere overheden tegenwoordig veel meer oog

voor het belang van monumenten hebben dan voorheen. De periode van kaalslag van binnensteden is voorbij.'

Ook de belangstelling van Tweede Kamerleden voor monumentenzorg is trouwens toegenomen. Dat blijkt al uit de aanwezigheid van De Pree. Het blijkt bijv. ook uit de rondreis van maar liefst 25 kamerleden langs een aantal plaatsen in het land om zich op monumentenzorg te oriënteren – meldt panellid A. P. Smaal, hoofd voorlichting RDMZ.

Van het panel was de heer G. Brinkgreve van de Stichting *Diogenes* (monumenten-eigenaren) het minst positief over de toekomstige decentralisatie. 'Er moet een actieve, waakzame instantie zijn die de gemeente op de vingers tikt,' vindt hij en zit daarmee dichtbij het standpunt van Heemschut. Hij vertelt over de situatie in Amsterdam, waar gemeentelijke diensten monumenten weg willen hebben omdat ze, gezien de plannen van die diensten, in de weg staan. 'Niet zo somber!' reageert panelvoorzitter en voormalig burgemeester van Middelburg, drs. P. Wolters spontaan. 'Er gebeurt in Amsterdam stellig ook het een en ander, dat de bedoeling heeft de monumenten in stand te houden.' Maar Brinkgreve laat zich niet van de wijs brengen: 'De gemeenten hebben een rijksdienst achter zich nodig. Het is zeer kwalijk, dat in de nieuwe Monumentenwet gemeenten een sloopvergunning kunnen afgeven.'

Over de kop

De heer E. R. van Brederode, directeur van de stichting *Nationale Contactcommissie Monumentenzorg* heeft, als antwoord op een felle tegenstander van decentralisatie, zijn kijk op het ontstaan van plaatse-

lijke particuliere organisaties. 'Als in een plaats veel particuliere organisaties worden opgericht, dan gaat het kennelijk fout daar. En omgekeerd. In Middelburg ging de een na de andere particuliere organisatie over de kop, omdat het gemeentelijk beleid daar kennelijk heel goed was. (Hoewel mij de laatste tijd berichten bereikten over het oprichten van organisaties, dat ligt dan misschien aan het vertrek van de heer Wolters als burgemeester: gaat Middelburg weer de verkeerde kant op?) Ik wil maar zeggen: lokaal zijn er nogal wat verschillen. Dat zijn de risico's van het decentralisatiemodel. Daar staat tegenover, dat het Rijk zich in het huidige systeem alleen bemoeit met rijksmonumenten, naar de rest wordt niet gekeken.'

Drs. H. C. van Eck, hoofd juridische zaken en registratie van de *Rijksdienst voor de Monumentenzorg*, meent dat bij een decentralisatiemodel een sterke organisatiestructuur van het particulier initiatief noodzakelijk is. 'Nu hebben particuliere organisaties het gemakkelijk, omdat er maar één instituut is waar ze tegenaan hoeven te schoppen.' Nieuwe tijden voor Heemschut?

Monumentenzorg: centrale voorzieningen gewenst? Een oriënterend onderzoek naar de wensen inzake centrale voorzieningen voor de monumentenzorg. Door dr N. J. M. Nelissen en Drs. C. L. F. M. de Vocht. Staatsuitgeverij f 35,-

VERENIGING

Heemschut-evenementen

zaterdag 23 mei:

Excursie Prov. commissie Noord-Brabant (zie ook vorig nummer)

zaterdag 23 mei:

Excursie Prov. commissie Zuid-Holland (zie ook vorig nummer)

zaterdag 6 juni:

Excursie Prov. commissie Groningen. Bij deelname f 35,- overmaken op postgiro 124326 van Bond Heemschut onder vermelding van excursie Groningen (zie ook vorig nummer)

zaterdag 27 juni:

Algemene Vergadering Bond Heemschut in Enkhuizen (zie pag. 20 in dit nummer)

zaterdag 26 september:

Landelijke Heemschut-dag 1987 in Zuid-Holland.

Algemene Vergadering Heemschut 1987

Aan de leden en donateurs van de Bond Heemschut wordt medegedeeld, dat de jaarlijkse algemene vergadering van de vereniging zal worden gehouden op zaterdag 27 juni om 10.30 uur in de Poort van Cleve, Dijk 74 te Enkhuizen.

Een afzonderlijke oproep zal niet worden verzonden. Ter vergadering wordt de agenda met de bijbehorende stukken uitgereikt. Zij, die de agenda met bijlagen van te voren wensen te ontvangen kunnen deze telefonisch aanvragen bij het secretariaat (020-225292). De agenda omvat o.m. de behandeling van het verslag over het verenigingsjaar 1986, de rekening en verantwoording over het boekjaar 1986 en de begroting voor 1986 alsmede het rapport van de commissie van informatie inzake het ontslag van mev. P. A. Hengeveld-Brand. Dit rapport ligt in het Korenmetershuis ter inzage en zal desgewenst worden toegezonden.

Na afhandeling van de agenda en de lunchpauze zal een stadswandeling worden gemaakt. Uw aanwezigheid zal bijzonder op prijs worden gesteld.

Het dagelijks bestuur

G. K. J. M. Hamm,

voorzitter Bond Heemschut